

Angelo

- EN OPERA

Musik: Lars Klit

Tekst: Jesper Lützhøft

Dirigent: Maria Badstue

Instruktør: Ulla Gottlieb

Scenograf: Åsa Lieberath

Lysdesign: Torben Lendorph

Angelo Vitale: Thomas Peter Koppel

Lucia Morales: Andrea Pellegrini

Jesus Morales: Jens Bruno Hansen

Mercedes: Isabel Piganiol

Isabella Vitale: Elsebeth Dreisig

Pepe: Jens Søndergård

Domenico del Monte: Jan Lund

Lambros: Jesper Buhl

Rita: Signe Sneh Schreiber

Violin: Idinna Lützhøft

Bratsch: Mette Thykier

Cello: Andreas Broch

Kontrabas: Kristján Orri Sigurleifson

Flojte: Anna Juliska Nykvist

Engelskhorn: Jes Gram

Klarinet: Bo Skjold Christensen

Trompet: Kasper Knudsen

Basun: Lars Hastrup

Keyboard: Bo Lundby Jæger

Guitar: Jesper Lützhøft

Harpe: Pia Rosengren

Slagtojs: David Hildebrandt
og Mathias Reumert

Lysmester: Sune Munk Schou

Teknikassistent: Michael Marker

Teknikassistent: Joachim Knudsen

Repetitor: Bo Lundby Jæger

Projektet er støttet af:

Statens Kunstfond, Musikdramatisk Pulje, Augustinus Fonden, KODA Dramatik, Harbøe Fonden, Dansk Komponist Forenings Produktionspulje og KODA's Nationale Midler samt Københavns Musikudvalg.

Desuden tak til:

Athelas Sinfonietta Copenhagen, Det Kongelige Teater, Jeppe Mørch Sørensen, Øresundsoperaen, Det Kongelige Teater, Det Danske Teater, Annelise Svane Synnestvedt, Morten Hjertholm og Karsten Wolstad.

Produktions- og forestillingsledelse:

Bert-Åke Persson

Foto:

Joachim Knudsen & Jesper Lützhøft

Systue: Piyannah Ørnbak

Grafisk Design: Jesper Stevnhoved

Produktion: Finkultur.dk

Urpremiere 11. maj 2012

Pakhus 11, Østerbro København

Der var engang

Det jeg ved, om den opera I skal overvære i aften, er at den er et resultat af en upålidelig erindring! Jeg læste en bog for 30 år siden, som, uden at jeg vidste det, blev til en opera inde i mit hoved. Den blev en opera i en sådan grad, at jeg i 2008 tog mig sammen og spurgte komponisten Lars Klit, (som i mine ører ville være den helt rigtige til at realisere denne opera, jeg havde fået på hjernen) om han ville skive musikken til denne opera. Ingen opera uden musik er jo et grundvilkår.

Da han accepterede, og jeg blev forført ud i at skulle skrive den nødvendige libretto, syntes jeg at jeg hellere måtte genlæse bogen. Bogen var "Historien om et forudsigeligt mord" af den colombianske forfatter Gabriel Garcia Marquez; men bogen lignede på ingen måde min erindring om bogen.

Dette valgte jeg nu at tage som et tegn, som et varsel, for en væsentlig del af bogens budskab er, at den menneskelige erindring på ingen måde er til at stole på. Hvad der skete for en time siden, i går eller for 30 år siden, har vi sådan set allerede glemt i vores forsøg på at huske det.

Al vores erindring farves, af det vi ikke ved vi er optagede af, åbenbart ikke vil

være ved eller af vores lette afledelighed, der får vores opmærksomhed til hele livet igennem at flakke fra øjeblik til øjeblik – mennesket er den fødte zapper, og det er måske forklaringen på fjernsynets succes. Hov diskurs...

Nu findes der så en opera, der ikke ville findes, hvis ikke Marquez havde skrevet en bog. At operaen ikke har så meget med bogen at gøre efterhånden, er kun naturligt, og heller ikke helt sandt.

Endnu mere retrospektivt må jeg fortælle, at der engang i København var et sted, der hed "Den Anden Opera". I nogle år fra 1994 til det ebbede ud, var det et arnested for en vis aktivitet indenfor det der dengang hed ny musik og ny musikdramatik. Mange komponister, forfattere, instruktører, sangere m.fl. fik deres første chancer der, og genren opera/musikdramatik blev attackeret på ganske mange forskellige måder. En af de komponister der dengang gjorde størst indtryk på mig var Lars Klit.

I de sidste mange år har der været lidt stille omkring ham, og det er næsten ikke til at bære at se et så unikt talent blive glemt og overset. Hvad nu hvis nogen havde overset Puccini? Det er ikke alle kunstnere, videnskabsmænd eller andre subtiliteter, der kan leve op

til tidens krav om selvpromovering og projektmageri. I mange tilfælde får alle mest ud af det hvis kunstneren (eller videnskabsmanden) får mulighed for at koncentrere sig om lige præcis det, de evner at koncentrere sig om. Tror jeg nok. Deres særpræg, i vores tid, er måske, at de ikke er zappere – at de rent faktisk kan holde et fokus i dagevis, ugevis, årevis, og at dette fokus resulterer i noget, der er så spændende, at vi andre ikke rækker ud efter fjernbetjeningen, mens vi f.eks. oplever en opera som Angelo.

Hvis man vil have noget gjort må man gøre det selv, er en lære efter 30 års aktivitet i dansk musikliv, så jeg ringede som sagt til Lars Klit, skaffede nogle penge, skrev en libretto, bestilte en opera, hyrede nogle sangere, lejede et spillested, inklinerede for en instruktør, skrev til nogle journalister, hyrede en produktionsleder, lavede noget kaffe,

skrev nogle flere ansøgninger, hyrede nogle musikere, skrev til nogle interesseorganisationer, hyrede en repetitør, fik et SEnummer, hyrede en dirigent, skrev til nogle hjemmesider, fik lavet en hjemmeside for operaen, hyrede en lysmester, fik sendt noder ud til musikerne, sendte nogle tusind mails, lejede noget slagtøj, øvede lidt på guitarstemmen i orkestret, trak på gode venners kræfter osv osv.

Alt det er lige meget nu - for nu spiller vi opera. En opera der ikke gør sig til af at være moderne (det moderne i sig selv interesserer os ikke); men en opera der gør sig til af at ville appellere til sit publikum.

Vi vil gerne have, at I tænker jeres, når I forlader teatret - vi tænker nemlig vores!

Jesper Lützhøft

Handlingen

1. AKT

BRYLLUPSFORBEREDELSE

Vi er i Lucias værelse, hun sidder ved pyntebordet / spejlet og bliver gjort klar til bryllup af de to ældre kvinder Mercedes og Isabella. Lucia skal giftes med den fremmede Domenico; men er tydeligvis ikke helt tryk ved situationen. I slutningen af scenen dukker Angelo op, driller hende og kaster en sidste rose til Lucia. Lucia varsler at Angelo kommer til at græmme sig til døde over dette bryllup.

BRYLLUPSFEJST

Vi er på torvet hvor brylluppet har fundet sted – der er havelamper og et orkester. Det er aften og festen har været i gang nogle timer.

Værterne – brudeparret – er på vej rundt for at tale med alle gæsterne. I løbet af de forskellige samtaler antydes forskellige ting om personerne. F.eks. at Jesus har et skudsår som måske ingen har set, at Domenico er en entrepenant herre, at Mercedes er lidt løs på tråden, at Lambros har gjort det godt i byen osv.

PÅ BAREN

Festen er slut. Pepe og Angelo kommer slæbende med en grammofon, de har nuppet ved festen. De er i højt humør; men rusen er på vej ned i et andet

tempo. De snakker om festen, om livet, kærligheden, venskabet og Pepe optræder med Karaoke i en slager om ørkenens sand.

Bagefter skal Angelo synge og han viser sig som mere poetisk og dybsindigt reflekterende end man lige tror i en arie om den tabte kærlighed – uden at det dog bliver helt klart hvem han synger om.

BRYLLUPS-NAT

I Lucias hjem, Domenico er på flere måder på fremmed grund! Det er første gang han er i dette af husets værelser – Lucias soveværelse!

Nu skal ægteskabet fuldbyrdes; men Lucia bliver afsløret da hun åbner sin lille bryllupskuffert med lidt hjælpemidler der skal lave den forventede plet på lagnet. Hun forsøger at redde situationen ved at være meget indladende; men det forstærker kun Domenicos fornemmelse af at han har fået en brugt brud og han kræver at de går hen til Lucias bror Jesus.

BRUDEN LEVERES TILBAGE

Jesus vækkes af den voldsomme banken på døren.

Domenico afleverer Lucia til Jesus siger farvel og forlader byen. Jesus forstår at familiens chance for social opstigen nu er ødelagt en gang for alle. Han bliver

rasende og tvinger et navn ud af Lucia – for dette skal hævnnes! Hun siger navnet Angelo Vitale. Jesus finder sine knive frem og går. Lucia ligger magtesløs tilbage. Hun synger de tanker der svirrer gennem hovedet på hende og får således styr på sig selv. Hun rejser sig handlekraftig, og forlader huset for at gå ud og afværge det der skal ske!

---

2. AKT / KNIVENE SLIBES

Jesus står ved slibestenen på torvet og sliber sine knive i fuld offentlighed da Lambros kommer forbi. Jesus er ikke videre snaksom; men i løbet af samtalen får Lambros først den opfattelse at Jesus tror han skal på arbejde selvom det er søndag. Senere tror Lambros at Jesus vil slå Domenico ihjel. Han betragter det som fuldemandssnak og får ham ind på baren hvor de får en dram. Lambros dækker lidt over ham, tager knivene fra ham, og sender ham hjem.

PEPE PÅ BAR

Angelo og Pepe er kommet til Angelos hus. Pepe fryser og får Angelos jakke. Angelo vil have en lille lur inden han skal se Kardinalen ankomme til byen i sin damper. Pepe vil på bar i håb om lidt sjov med Mercedes; men hun er ikke i humør til den slags nu. Hun fortæller om Jesus og knivene og Lambros; men Pepe slår det hen. Lucia kommer ind, spørger efter Jesus, uden at svare på de spørgsmål de stiller hende, og forlader

baren igen med en advarsel om at passe på Jesus.

Han dukker til gengæld op igen med en ny kniv og Pepe driller Jesus uden at fatte at han leger med ilden. Rita kommer ind for at købe ind til morgenmåltidet i Angelos hus hvor hun er tjenestepige. Jesus synger en soldatervise for at opildne sig selv.

I ANGELOS HUS

Angelo vågner med tømmermænd, fortæller sin mor om en smuk drøm, og Isa, der i egen indbildning er drømmetyder, fortæller at drømmen betyder et langt liv. Angelo klæder sig fint på da han skal se Kardinalen ankomme; men først en kop kaffe i køkkenet hvor han rutinemæssigt lægger an på Rita. Da han skal afsted siger hans mor at han skal tage en paraply med.

BAREN OG TORVET

Mercedes prøver at snakke Jesus fra hans forehavende, prøver sågar at lokke ham med hjem i sin seng igen; men Jesus vil ikke forlade baren; men taler åbent om at han vil sidde og vente på Angelo. Da går det op for Mercedes at det er Angelo der skal slås ihjel. Hun går udenfor og i samme øjeblik kommer Lambros forbi. Han er længe om at forstå situationen men sender Mercedes tilbage ind på baren for at holde øje med Jesus. Lambros står lidt forvirret tilbage. I den modsatte ende kommer

Angelo og Pepe gående – de har mødt hinanden igen. Angelo og Pepe er atter i højt humør og overvælder Lambros med pjat. Han får ikke rigtig et ord indført og først da Angelo er gået glad videre til Kardinalen får Lambros sagt til Pepe at Jesus vil slå Angelo ihjel. Pepe løber hen for at hente Angelos revolver.

I Angelos Hus er Rita stadig i gang i køkkenet, da Lucia træder ind og spørger efter Angelo. De mundhugges lidt, og Lucia løber videre, efter hun har sagt, at de skal låse alle døre, hvis Angelo kommer hjem. Rita er lige væk et øjeblik, og i det øjeblik kommer Pepe styrtdende, lægger paraply og jakke, finder Angelos revolver og spæner ud igen. Isa kommer ned og ser Angelos paraply og jakke og tror nu at han er hjemme igen.

Pepe løber hen på torvet hvor Jesus kalder på ham og beder ham sige til Angelo at han skal slås ihjel. Lucia kommer til; og forsøger at få Jesus fra hans forehavende; men Jesus vil ikke lytte til hendes snak. Pepe løber videre for at finde Angelo.

Isa kommer for at købe appelsiner men mødes af en iskold Jesus der fortæller hende at hendes søn snart er død. Isa bliver lamslået, kan ikke svare; og er længe om at finde ud af at gå tilbage til huset. Hun går baglæns og langsomt tilbage til sit hus mens Lucia, Jesus og Mercedes i den lammende atmosfære synger deres tanker og følelser ud.

Angelo kommer intetanende på den anden side af torvet – uset fra sit eget hus. Jesus pakker kniven ud – gør korsets tegn og gør sig klar til at gå. Mercedes og Lucia prøver hver for sig at stoppe ham; men uden held, Lambros kommer til og råber til Angelo at han skal tage det roligt. Isa ser Jesus komme løbende med kniven. Hun slår døren i og smækker slåen for i samme øjeblik som Angelo når frem.

Angelo spørger Jesus om hvad han har gjort? Jesus svarer at det ved han bedst selv og stikker ham med stort besvær til døde. Folk reagerer langsomt på hændelsen. Porten til Angelos hjem bliver åbnet. Donna Isabella opdager hvad der er sket.

Angelo? Et smukt navn!

Da vi startede på udarbejdelsen af librettoen til denne opera, var udgangspunktet Gabriel Garcia Marquez's lille roman: "Historien om et forudsigelig mord". Jesper Lützhøft havde en drøm om at realisere denne historie til opera. Der var blevet forelagt forskellige muligheder indenfor den litterære verden, men jeg tændte ikke rigtigt på nogen af oplæggene. Herefter kom de famøse ord: "Så endelig har vi også den mulighed at..." - og herpå blev oplægget til **ANGELO** introduceret, og blev leveret med en stor lyst til at se ideen realiseret. Smittet af den entusiasme sagde jeg ja til historien. Men hvem skulle skabe librettoen?

Efter nogle forslag om forfattere, foreslog jeg, at han selv burde skrive den. Der blev godt nok lidt stille i røret, og jeg var næsten overbevist om, at Jesper havde lagt på. Men så kom det: "Er det nu en god ide?" Hvorfor ikke? Det vigtigste i selve skabelsen af en opera må naturligvis være begejstringen for temaet.

Hans ideer havde med det samme begyndt at skabe en masse musikalske billeder på min indre nethinde. Lidt efter lidt begyndte ideen om figurernes symbolik at spille mere og mere ind i processen, og pludselig stod vi i en

situation, hvor karakterernes navne fik større og større betydning for den videre udvikling af **ANGELO**.

NAVNESYMBOLIK –VERSUS INSTRUMENTATION

Nu var både titlen og figurernes navne i spil. Vi talte om en modificering af navnene som passede til de respektive roller. På bordet kom også et forslag til en kulturel inddeling af miljøet. Historien foregår et eller andet sted i Sydamerika – det kunne være Colombia. Men det kan i princippet lige så vel være foregået i Peru, Chile eller Argentina... eller et helt 5te sted. På grund af den sydamerikanske forhistorie med spaniernes invasion etc., kom ideen på bordet med at lade den fattige familie Morales, der må være spanske efterkommere, bære spanske navne. De er altså en forsmået spansk familie, som ønsker at stige til tops i det latinske samfund, og i forestillingen medvirker "bruden" og hendes "bror". Bruden fik tildelt navnet "Lucia" - med reference til Lucifer, altså den faldne engel.

Vores fortællervinkel er bl.a. gået ud på, at give en flerdimensionel oplevelse af det samfund og den kultur som karaktererne befinder sig i. Kønslig omgang udenfor ægteskabet har altid været en sikker måde at nedgradere sig selv på i

det latinske samfund. Ikke overraskende står kvinderne dårligere end mændene i sådan en situation. De bliver godt nok ikke straffet korporligt, som man ser det i andre samfund, men alene truslen om at blive sendt i kloster for tid og evighed, er ofte nok til at skræmme de fleste latinske kvinder. Sådan er det meget tænkeligt ikke mere. Alligevel har det sat sine spor i kulturen i dag.

Eftersom **ANGELO** foregår på et eller andet tidspunkt mellem 1965 til 1975, er det ganske sikkert, at disse situationer har været en del af de daglige trakasserier. Lucia er offer for den holdning, at hun er på vej i den forkerte retning – rent moralsk. Det er dog slet ikke gået op for hendes bror, at sladdereren går om hans lillesøster.

(Lucia har Engelskhornet og harpen som sine "ledeinstrumenter")

Jesús (udtales: hresús) er optaget af at komme på niveau med de rige folk i byen. Han repræsenterer på mange måder effekten af den implementering af den katolske kirke, som har gennemsyret den enkelte sydamerikaners dagligdag. "Husk nu messen klokken det og det". "Åh ja – syndsforladelsen, ej at forglemme". Jesús tænker ikke rigtigt over det i det daglige, eftersom han er vokset op med den tankegang. Han er dog bevidst om, hvilken effekt det kan få, hvis en fra hans familie træder ved siden af.

(Jesús har trombonen som "ledeinstrument")

I den anden ende af spektret findes den velhavende familie Vitale af italiensk herkomst. Familien er repræsenteret ved hovedpersonen "Angelo" og hans mor "Isabella". Angelo står for det sunde, livsglade og menneskelige. Han har både tvivl, drømme; men frem for alt en lyst

til at leve livet ubekymret. Han er et modstykke til Jesús. Han har ikke noget at stræbe efter. "Isabella" elsker sin søn "overalt på jord". Hun er også overbevist om sine clairvoyante evner, hvilket senere hen skal vise sig, at være lige så præcise som Chamberlains vurdering af Hitler. (**"Angelo" har elguitaren og trompeten som instrument, og "Isabella" har basklarinetten som sit**).

Brudgommens fulde navn er "Domenico Del Monte", og han er på sin vis manden der kom "ned fra bjerget", og indtog landsbyen! Troede han! En stiv, høflig karakter, som prøver at finde sin vej ind til det lille landsby samfund. Den gode kammerat til "Angelo" – "Pepe" er selvfølgelig den tro væbner, som følger "Angelo" overalt.

I modsætning til hans kammerat er

"Pepe" måske ikke ligefrem den mest begavede af karaktererne, men lige som "Angelo" er han også et ubekymret væsen. Han er muligvis af jødisk herkomst, idet hans navn "Pepe" er et kæle navn for Youssef.

(**"Pepe" har elguitaren som instrument**)

"Rita" -tjenestepigen hos familien Vitale er på mange måder en sidekarakter.

(**Derfor har "Rita"s instrument også en mere tilbagetrukket karakter – nemlig bratschen**). "Lambros" er Rådsformand, der er der, også når han ikke er der – allestedsnærværende. Han mener selv at han har styr på alt i byen. (**Lambros instrument er kontrabassen**).

En anden allestedsnærværende karakter er "Mercedes". Hun har sin bar nede på torvet. Mercedes "løser" mange proble-

mer, og gør mange mennesker glade. Ikke mindst det testosteron-orienterede køn. Hun er en god lytter. (**”Mercedes” har violinen og fløjten som sine instrumenter**).

MUSIKALSK SCENOGRAFI

Allerede med denne sammensmeltning mellem karakterernes navne og musikken bliver der skabt nogle muligheder. I forhold til historiens gang, opstår der en musikalsk struktur, som jeg kan bruge som udgangspunkt for mine musikalske ideer. Det som tiltaler mig mest er, at musik og tekst flytter sig i en samlet bevægelse indenfor det dramatiske rum. Musikken skifter hele tiden roller. Til tider ligger den i hælene på den enkelte medvirkende, og til andre tider skaber den sin egen musikalske scenografi som dermed giver plads til instruktøren. Mit mål var at fylde operaen med musikalsk nærvær – både i detaljen og i den store dramatiske form. Netop på grund af denne målsætning, er partituret også spækket med instrumentatoriske detaljer, uanset hvor langt nede eller oppe vi befinder os på den dramatiske kurve.

HISTORIE – HVOR LIGGER ANGELO I MIN KOMPOSITORISKE UDVIKLING?

I forhold til min opera ”Den Sidste Virtuos”, og hvad der deraf fulgte, er ”Angelo” måske det mest teater-orienterede værk, jeg til dato har komponeret. Musikken er væsentlig mere tilstede end

i mine foregående produktioner. Denne udvikling er naturligvis ikke sket ”overnite”. Allerede med min radio-opera **WERBUNG**, kunne jeg mærke, at nu skulle der ske noget andet. Fordi **WERBUNG** dybest set er et umuligt projekt at realisere scenisk, begyndte jeg at gå dybere ind i den dengang forelagte libretto. Denne arbejdsform var meget mere omfattende, end hvad jeg havde været vant til. Men jeg ønskede i høj grad en stærk legering af tekst og musik. I mit stædige arbejde udvikledes en disciplin, som jeg tog med over i samarbejdet med Jesper Lützhøft.

SAMARBEJDE MED LIBRETISTEN

Eftersom Jesper selv er opdraget musikalsk, sprang vi let og elegant over ”pas-de-deux”en. Vi havde ikke brug for at lære hinanden, hinandens redskaber og den slags at kende. Udfordringen var naturligvis ligeså stor som sædvanlig. Men diskussionen om musik og tekst kørte næsten simultant størstedelen af tiden. På den måde fik vi også indkredset de ”dramatiske stills” i forhold til hvordan operaen skulle udformes. Ifølge min egen overbevisning var styrken i vores samarbejde den ubesværede tilgang til musikalske og tekstlige ideer. Alt blev diskuteret på et jævnbyrdigt niveau! Derfor sidder jeg også tilbage med en god følelse for dette projekt. Jeg vil ønske jer en rigtig god forestilling.

Lars Klit

Angelo
- EN OPERA